

O B R O N A

Z przydania przez Dekret Seymowy od Urodzoney Maryanny Łukawskiej, o wspólnosc występku Obrażonego Majestatu Krolewskiego obwinionej, y przypozwanej, przez Imci Pana Wiktoryna WISZOWATEGO Zupnika y Komornika Ziemi Łomżyńskiej, przed Sądem Seymowym w Izbie Senatorskiej Dnia 29 Miesiąca Lipca Roku 1773go uczyniona.

WIELKOSC y ciężkość wykroczenia odkrytego, y wyznanego, surowość Praw za występki popełniony po przekonaniu, złość do najwyższego Stopnia wygurowana w wykonaniu zbrodni, srogość kary za dopuszczenie się onej rozmyślnie, ogromność Sądu Najwyższego w najwyższej powadze Narodowej zostająca, przezorność Osob zasiadających, tę postać Sądu składających, z pierwszych w Ojczyźnie Mężów zebranych, w istotę występku wzierająca, nakoniec znajomość Praw Narodowych dokładna, y każdemu właściwa, któż nie przyzna? iak z wszelkiej miary okropny w oczach obwinionych, y stawionych śmierci y przyszłego ukarania wystawił widok.

Tracić atoli ielcze nadziei nie należy, bo iako złość występku wykonanego, przyzwoite przez Sąd Najwyższy będzie miała wymierzone ukaranie, tak niewinność pewne dla siebie w tym Sądzie (ktorego dobroć y miłosierdzie z sprawiedliwością złączone naysprzedzniejsi są zaszczytami) znajdzie ocalenie, y w takowym la zaufaniu ugruntowany, istotną litość Sądu Najwyższego na celu mowienia mego wystawiwszy, iako do bronienia wezwany, y przez wyroki Sądu Najwyższego zapadłe y ogłoszone obowiązany, znam być konieczną potrzebą na zaskarżenie o wspólnosc występku Kroloboystwa, Urodz. Maryanny Łukawskiej w pośród Sądu wniesione, następujące z wywodem iey niewinności szcęgólniey okazać usprawiedliwienie, na istocie samey rzeczy, Prawie, y słuszności zasadzające się, do ktorego Sąd Najwyższy łaskawego z właściwey sobie dobroci raczy naklonić ucha.

Widzieć

Widzieć się daie, iż w liczbie stawionych y obwinionych przed Obliczem Sądu winowaycow, dwa ofobliwze znajdują się rodzaje, pierwszy rzeczywisty przez dopelnienie swey znowy okrutney, na Osobie Nayiaśnieyszego Krola IMCi wykonaney, przez porwanie Osoby Jego Pańkiew, y przykre z nim obchodzenie się, drugi w porozumienie tylko wdaiący się, y powziętą wiadomość o Izkodzeniu na zdrowiu y życiu Krolewskim przed przyzwoitą zwierzchnością, zamilczaiący, obwinionych z pierwszego rodzaju wściekłości, bronić nie jest moją powinnością, lecz Urodz: Łukawska, jako nie jest od Urodz Instygatorow Koronn: y Litt: o to obwiniona ani przez termin do Sądu Nayiaśnieyszego wydany pociągnięta, tak na współczesność tego występku, przez zataienie powierzoney zbrodni zadana, usprawiedliwiać się, y odpowiadać przezemnie do obrony iey przydanego będzie.

Cień iakiś przedsięwziętey Kroloboystwa zbrodni aby Urodzoną Łukawką dosięgnąć niemiał, przeczyć ona niechęć, lecz prosi z pokorą, aby Sąd Nayiaśnieyszy łaskawie wysłuchać raczył, jakim sposobem, od kogo? y kiedy? ta naymnieysza a prawie nieznaezna doszła ją wiadomość. Urodzony Łukawski Mąż wciągnął do Warszawy, gdy stanął z Towarzyskami zbrodni przy furach sianem obładowanych w stajniach Klasztoru Dominikańskiego na Nowym Mieście, zostawiwszy tychże kompanow uknowaney zdrady na miejscu przereczonym ulokowanych, sam porą nocną o godzinie 10 w Sobotę Dnia 2 Listopada 1771 Roku na dzień ieden przed okropnym tym występkiem w Assystencyi swego służącego Kucharza Jana do Urodz: Łukawskiej Zony w tyłach Nowego Swiata mieszkaiącey przybył, niezastawily zaś Urodz: Łukawskiej w własney stancyi bo w sąsiedzkim Domu dla postrachu przez nieiakięgo Sułkowskiego o rzeczy u niey przez Męża zabrane dopominaiącego się y naprowadzeniem Moskwy gdyby rzeczy oddanych sobie niemiał grożącego schronioney, y iuż spoczywaiącey szukał, która tam znaleziona z pierwszego weyrzenia po przebudzeniu, gdy zobaczyła Urodz: Łukawskiego Męża do niey przybyłego, słowy przykreml y do Warszawy przybycie naganiaiącemi w przytomności ludzi pod ow czas znajduiących się ofuknąwszy go, co tu robi w Warszawie, y po co przyjechał wypytywać się zaczęła, lecz natych miaft iż z tąd broń brać będzie od Męża odebrała odpowiedź.

Nieuspokoiona wszakże Urodzona Łukawska gdy Mąż z przytomnemi w Izbie Ludźmi rozmawiał, służącego Kucharza gdzieby był Equipaż Pana iego pytała się, daiący zaś baczność Ur: Łukawski Mąż czteku swemu skiniem dał do poznania aby milczał, co sługa pełniąc, gdzie stoią powiedzieć niechciał.

Po

Po rozeyściu się przytomnych ludzi na spocznienie | gdy w o-
bności Uro: Łukawka z Mężem znajdowała się, zmocnienią ułilnością
y natężeniem wywiadywać się od Męża przyczyny przyjazdu do
Warszawy nieprzestała a tak odebrała uwiadomienie w tych tylko sło-
wach: iż po Krola Imci z liczbą więcey tu przybranych przyjecha-
łem, co posyyszawszy U: Łukawka strachem wیکroś przeięta, wyrze-
kać y lamentować, daley zgubę właiłą y dzieci na pamięć przywo-
dzić, y aby od tak niebaczných zamysłów odstąpił, y onych nieu-
fku teczniął zaklinać poczęła, lecz zaraz od Męża o lekkowierność
niewieścią nakarconą w tym razie zostawszy iż słowom wżarcie na do-
świadczenie Jey rezolucyi co na to powie wymowionym- prędko
dale wiarę, dawniey oświadczoną że Broń sukno y Proch z Warsza-
wy brać będzie powtórzył powieść, y że nie jest tak zapamiętałym
y na Rozumie Zaslepionym, aby na tę Zbrodnią odważyć się mógł
przydał, y zupełną tey powieści swey ostatnią powtórzoną
ziednał, y w mowił wiarę.

Aby zaś w Warszawie nie był dostrzeżony y poznany
wylicie od Zony czasu Rannego dnia następującego 3 Listopada
o godzinie Szostey ostrzegł, y iż lub na Obiad przydzie tegoż
Dnia, lub przed wyjazdem widzieć się będzie z Zoną Oświad
czył- náóstatek że Tydzień w Warszawie albo więcey bawić
będzie dodał. w porze zaś od siebie zamierzoney skończywszy
osnowę Rozmowy z Ur: Łukawką Zoną przed Sądem Nayia-
śniejszym opowiedzianej od niey wyszedł, w czystey Ur:
Łukawką Zostawiwszy myśli, y od wszelkney wontpliwości o dzi-
kich Zamysłach ukutecznienu przez Męża dalekiey, dnia zaś na-
stępującego Niedzielnego, lubo przez Zonę był czekany Urodzi:
Łukawki niepowrocił, nakoniec y do ciemnego zmroku, ani w
nocy z Niedzieli na Poniedziałek idącej to jest z 3go dnia na 4ty
Listopada nie był widziany, y w Poniedziałek dnia 4go Listopa-
da z rana z Zoną niezobaczył się.

Ktore okoliczności gdy tym sposobem toczyły się, z publi-
cznego, dnia tegoż 4go Listopada rozgłosu, dostało się sły-
szyć Ur: Łukawkiew o nieszczęśliwym Nayiaśniejzego Krola
IMCI przypadku, lecz aby mąż iey miał bydź dowodzą, a przy-
naymniej znajdować się w gromadzie swawolney kupy na pa-
mięć iey nie przyszło, y żadnego nie wzbudziło przerażenia, y
owszem że lub z Warszawy w dzień Niedzielný, wyjechać
musiał, lub też gdzie w skrytym utulił się (niewidząc u żony
pewnego bezpieczeństwa) mieyscu, swoje czyniła wniesienie, y
y tak spokojną będąc, żadney nie obawiała się dla siebie ztąd przeci-
wności, a zaprzatając się wedle potrzeb domu swego, od nocy

A ij

Sobo-

Sobotniey z Mężem niewidziała się, ani gdzie by się podział, nie miała wiadomości, w tym dnia 5go Listopada w Dzień Wtorkowy z własnego Domu do Aresztu dostała się, y z niego aż do dnia dzisieyżego w Sądzie Najiasnieyszym odpowiada, z kąd poznać można dowodnie, iż Ur: Łukawka ani zamachow na życie Najiasnieyszego Pana nie czyniła, rokołzu żadnego nie podniosła, y do podniesienia nie była podnietą, gwałtownym usiłowaniem szkodzić Najiasnieyszemu Krolowi IMCI na zdrowiu y życiu nie pragnęła, niegodziwego naostatek uczynku niewykonała, toć winną występku obrażonego Maiestatu, ani uczestniczką tego wykroczenia byź rozumianą nietnoże, wszakże Prawo 1588. R. na tych czterech rodzajach wyraźnie opifanych, istność tego występku zasadzilo, z ktorych żadnego przytosoować właściwie do Ur: Łukawskiey, iż rzecz iest niepodobna zdaie się.

Ja wszelako dalszy czyniąc wywód usprawiedliwienia Ur: Łukawskiey, powtarzam w szczegulności iż Ur: Łukawka z żadnego tytułu do wspolnictwa tey zbrodni nie może byź podciągnięta, gdyż wiadomość powzięta z ust iey męża była obojętna, niepewna, w żart obrocona, przybycie tegoż Męża inny koniec y cel okazujące, tak dalece iż w dwolakiey powieści, trudne były dla Niewiasty pogodzenie rzeczy, donosić za tym tego Zamachu na życie Królewkie niemogła, bo sama nie już w iakiey wątpliwości, lecz że to nigdy nie nastąpi w mocnym zostawała zaufaniu, tak z strony męża onęż upewniającego, iako z powodu samego niepodopieństwa, bo: wiedziałasz o liczbie Osob w tę zdradę wchodzących! znałaż z nich ktorego? Czyniłaż jakowe narzędzia broni y innych sprzętów na zgubę Najiasnieyszego Pana przygotowanych, Wdawałaż się w jawne lub potajemne porozumienia? Targnęłaż ręce Świętokradzkie na Osobę Najiasnieyszego Krola? wchodziłaż w iakowe Korrespondencye Listow lub od niey, lub do niey pisanych? nie. Czy u nieyże zgraia swywołnych winowayców swoje znalazła siedlisko? Od nieyże na porwanie gwałtowne Najiasnieyszego Pana ta kupa uzbroiona wylzła? Onaż Osoby na szpiegowanie krokow Krolewskich wysyłała? Miałaż sobie odkryte, czas, godzine, miejsce, kiedy ta sprośność wykonana byź miała? nie: y tak iest w szczerrey istocie, bo odwoływam się do zaskarżenia Ur: Instygatorow Koron: y Litt: jeżeli ią w punkcie z tych, w ktorym najmnieyszym obwiniają. Nie: y owszem z osnowy początkowego swego zaskarżenia, iż ta kupa uzbroiona z Nowego Miasta Podwalem idąc zasadzila się przy miodowey ulicy w Sądzie Najiasnieyszym twierdzą, łame nakoniec przewinonych
wyzna-

wyznania w swych examinach (lubo z opisu prawa powszechnego że towarzyszyć występku] zaświadczać nie może przekonywać iey nie powinno) kładąz przecież iakowóżkolwiek okoliczność do porozumienia się y wdania ku zgubie Nayiaśnieyszego Pana dążącą? Sąd iakowe Pisma, ślady Ur: Łukawką o ten występpek przeświadczałace, niemalz tego wżysztkiego oprocz przewinienia przez wiadomość zamilczaną.

Ale ia znowu pytam, ieżeli w rzeczy nie pewney, czczey, y "płonney mogła uczynić beśpieczne doniesienie y mowię z opisu Prawa 1588. iż niemaląc gruntownego a niewzruszonego uwiadomienia, oskarżać o ten występpek nie było beśpieczno, gdyż dla donosciciela tego występku w swych probacyach upadającego z stanu prostego kara śmierci, z stanu zaś Szlacheckiego sto^o grzywien y sledzenie wieży iest w tym prawie wyznaczony, ktoremu Ur: Łukawska w czasie nie okazania dowodnego podpadać by koniecznie musiała.

Lecz idę daley y mowię, iż dla słabości płci Niewieścley samo Prawo powszechne, wyłączone Niewiaſty od znania obowiązku Prawa mieć chciało, idzie zatym że y od pełnienia iego przepisu też Niewiaſty uwolniło, a przeto Ur: Łukawska gdy by y wcale o występku wiedząca iako Prawa znać nieobligowana, y nieumiejętna, wymowiona bydź by powinna.

Przydam do tego okoliczność z Prawa Koronn: wynikającą na obronę Ur: Łukawskiej służącą, iż gdyby Ur: Łukawska była uczyniła doniesienie y ostrzeżenie, mając tyle przezorności ile w tey okoliczności potrzeba rozsądku, y dokładney występku zności, tedy z mocy Prawa, ani Ur: Łukawska przekonywać a zwierzchność bez mocnych innych dowodów zasądzać się na powieści Ur: Łukawskiej niemogła.

Bo ieżeli iest prawdą, iż Niewiaſty przypuszczony do świadectwa bydź nie powinny w większey wagi sprawach, y przekonywać swemi zaskarżeniami by też zaprzyjężonemi dla ułomności ich Stanu znalezione są Prawem nie zdawnymi. toć tym bardziey oskarżać y donosić iak ony nie mogą, tak ich słuchać nie należy, bo y Prawo 1588 przywiedzione, pomieszczając za donosciciela osobę chociaż Stanu prostego o występpek obrażonego Majestatu, żadney wzmianki aby y Niewiaſty oskarżać y donosić mogły nie czyni ale owszem toż Prawo zdale się Niewiaſty wyłącza. Lecz po mimo tego wzmiankowanego, przebieżmy wżysztkie inne iakiego kolwiek bądź nazwiſka Prawa, zastanowmy się nad rodzajami opisow iego, wniydzmy w restrzążnienie ustaw tegoż samego Prawa, a w kazdym miejscu y pod iakim kolwiek tytułem znajdziemy w tymże Prawie general-

nie wziętym, 'względ na Niewiaſty dla ſłabości ich płci y ſtanu, iuż to wyſtępki onych oſzczędzające, iuż karę zaſłużoną za wykroczenie zwalniające y umniejszające, iuż z ciężkości winy wymawiające, iuż onych maiaćki ubezpieczające, iuż na reſzcie od 'wſzelkiego zaſkarżenia y przekonywania w ſądzie one wyłączaające pod ktorego Prawa w ogolności wziętego rozrządzenie [y uſtawy Ur: Łukawka jako Niewiaſta iż należy, iasno poznać można a przeto wymowioną od ciężkości winy zoſtaie.

Y w tym mieyſcu ſpodziewałbym ſię, iż ſtrona ſkarżąca tylo pobudkami z oczywiſtości rzeczy, dowodami czyli prawidłami z Prawa przywiezionemi przekonana, żadnego zemną ſporu wieść w Sądzie Nayiaſnieyſzym nie będzie o wſpolniſtwie Ur: Łukawſkiej tey zbrodni, lecz zgodziwſzy ſię iż ani iawnie, ani potajemnie, ani otworzyſcie, ani ſkrycie, Ur; Łukawka do wſpolniſtwa nie należy doprafzać ſię u ſądu Nayiaſnieyſzego będzie o uwolnienie, ktore zykać ufaiać, niektore iefzcze ku iey obronie przyłączam przyczyny.

Zwazać raczy Sąd Nayiaſnieyſzy iż Prawo powſzechne, tudzież krajowe, żony Mężom we wſzytkich okolicznościach podległe y poddane mieć chciało, tak ſciślemi okryſłaiąc granicami, że żonie bez doleżenia ſię Męża, nic czynić, w żadną okoliczność wdawać ſię, ani naoſtatek nic cierpieć pod władzą zoſtaiaącey nie pozwoliło.

Ur: Łukawka daymy naprzykład że wiedziała o ſproſnym Męża ſwego zamyſle? co iey żadną miarą dowiedzioną być niemoże, czyliż z opisu tych praw, iey w prawdzie jako Niewieſcia nleznanych a przezemnie ku iey obronie przywiezionych byłaby w ſtanie donieſć kogo innego obcego, a tym bardziej Męża właſnego, pod ktorego zoſtaiaąc władzą, ani czynić co Mąż nie chce, ani nic czynić coby mąż chciał w iey mocy nie było.

A nad to, cożby uczynić mogła nayroſtropnieyſza Niewiaſta w tym przypadku będąca, gdzie z iedney ſtrony miłość małżeńſka poprzyſiężona, a z drugiey wzmianka o przedſiewziętym wyſtępku zaraz odwołana y zaćmiona, albo raczey w żart czyli doſwiadczenie przychylności żony obrocona.

Spodziewać ſię nie można po inney roſtropnieyſzego obrania, nad to co obrala Ur. Łukawka, naganila iednak oboiętnie wynurzony, lubo potym zatrzcć uſiłowany ſekret, ſkarciła odwagę bezczelną, przelożyła konſekwencye nieſzczęſliwe, y cofnąwſzy mowę pierwſzą Męża, uwierzyła że cofnęła y ſerce, tyle czyniać, ile w iey było mocy, y ile przymioty rozumu ſtanu y płci dozwolić mogły.

Ktore

Ktore okoliczności tak teraz wymowione, iako y po wy-
żey przezemnie opowiedziane dostatecznie wyprowadzona y zło-
żona w Sądzie Nayiaśnieyszym z Strony Ur: Łukawki obiaśni
inkwizycya, tą naymocniejszą twierdzą poprzec sfluzność swey
sprawy; y okazać grunt niewinności Ur: Łukaska spodziewa,
doczyta się Sąd Nayiaśnieyszey tego wszystkiego w skutku, co ia
opowiadam w Sądzie Nayiaśnieyszym w słowach, a tym sa-
mym jaśniej y widzialniey pozna iey niewinność, y zupełne o-
czyszczenie się, oprócz w sekrecie nadmienionej y zaraz zatar-
tey przez Męża na życie Nayiaśnieyszego Pana znowie, bo tey
jako nikt z żyjących nie slyszal, tak ani przekonywać, ani swym
świadcstwem wzmacniać, sprawy Ur: Łukawki nie będzie mógł,
sam tylko odprzyjęzenia się dla Ur: Łukawki zostanie śr zadek.

Gdyby Ur: Łukawka wiedziała gruntownie o tym męża swe-
go przedsięwzięciu, czyliżby za powziętą z powszechnego odgło-
łu wiadomością, mając sposobność schronienia się y uycia przez
dni dwa do ukrycia siebie lub swoich rzeczy iakiego nieuczyni-
ła kroku? czego nie zrobiła, y owszem w własnym mieszkaniu
przy gospodarkich zabawach zaftana, z tamtąd do więzienia wzię-
ta, y tu przywiedziona przed Sądem Nayiaśnieyszym stawa, ta
nieszczęśliwa Nlewiafta stawa wszelkiego rodzaju nieszczęśliwo-
ści pełna, w przykrym więzieniu Miesiący 20 y dni 24 ięcząca,
strażą żołnierską obsadzona, w okowach zostaięca, sama ucisk y
rospacz znosząca momentalnie się łzami karmiąca, od wszystkich
przyjaciół opuszczona, w łtanie biednym y okropnym, szukaię
od was (ieżeli znacie i widziecie w niey przewinienie o ten wy-
stępek miłosierdzia) wam z zasiadających tu Osob właściwego y
wrodzonego, mieycie wzgląd J OO. J. WW. Panowie przez
wielkość duiz waszych, na słabość Płci łtanu, y miakkości rozu-
mu, różnicy między złym y dobrym uznać niemogącego, uczyń-
ciena ostatek politowanie dla cierpiącey dwoiako, na cieie przez
przykrość więzienia, y inne uciski, na umyśle przez odłączenie
od własnego potomstwa y dzieci, oddalenie się od wlystkich
przyjaciół, nakoniec przez widok naynieznośnieyszey iż tego mę-
ża, ktorego w pożyciu swoim niegdy miłego miała towarzysza,
tego dziś widzi w rownym niedoły y nieszczęśliwości łosie, w łpol
więźnia, y obwinionego, samym spojrzaniem uciskow y zmar-
twienia serca pomnażaięcego.

Waszemu wszakże prawo nieraz odemnie przywiedzone
1588. Roku przeciwko wykraczaięcemu o występek obrażonego Ma-
jestatu podług wielości łednak winy zostawiło J OO. J. WW. Pa-
nowie, ściąganie kar rozładkowi, y tych wyznaczenie, waszey
wyżey wyrażone prawo polecilo przezorności, żadney pewney

B ij

za ten występek nieustanowiwszy kary, gdy przeto z wszelkich miar widoczne Ur: Łukawskiej nie okazuje się przewinienie y z złożonego examinu czyli wyznania, oraz wyprowadzonych inkwizycyi winną tey zbrodni znaleziona nie będzie, y owizem na [w]szystkie okoliczności odwiedzie się, iako zaś o znowie czyli wykonaniu tego występku, dawniey iak dnia 2go Listopada 1771 w obojętnych y zaraz zaprzeczonych wyrażeniach od męża nie była uwiadomiona, y potym za płoną powieść to uznała, zabiera się na reszcie, przy tyle razy nadmienionym Prawie Roku 1588. do odprzysiężenia, spodziewa się [że] Sąd Nayiaśnieyszy, przypuściwszy ią, po wykonaniu onego, też Ur: Łukaską od zarzutu współczności tego występku przez sprawiedliwe swoje wyroki uwolni, ktorego tuży sobie Ur: Łukawska otrzymania od Sądu tego, ktory na wadze iedney z sprawiedliwością, łączy miłosierdzie.

Jako' zaś za występek rzeczywisty męża w osnowie przy pozwu do Sądu ninieyszego iey wydanego obwinioną nie jest, tak spodziewa się iż mając po sobie Prawo wyrażone 1588. y opis Statutu Litt: z tym Prawem zgadzaiący się oprawy żon, y długina Dobrach przed występkiem zaciągnione ocalaiące, iż z tytułu szkaradnego występku męża, żadnemu osobnemu nie będzie podlegała ukaraniu, ile całą utność y nadzieie taż Ur: Łukawska pokłada nayprzod w niewinności własney, a zatym y w Nayiaśnieyszym Krolu P. N. M. szezęśliwie nam panuiącym, iż ten Pan z wrodzoney sobie dobroci, Tron Jego otaczaiący y zdobiący, przykładem wiele przewiniającym, przez wielką wspaniałość duszy swey odpuszczaiący, y w wieczną niepamięć urazy swoje pogrążaiący, z Oycowskiego swego miłosierdzia, iako zawsze czynić dobrze poddanym swoim przywykły, do ocalenia życia Urodzoney Łukawkiej dobrotliwe przyłączyć raczy intereffowanie.

Nie wątpi Urodzona Łukawska, o skutkach dla siebie pomyślności, gdy spodziewa się dobroć Krola, z Sądu Nayiaśnieyszego łaskawością mieć spoione y złączone, którą ia litościwym Nayiaśnieyszego Sądu, polecivszy względem, mówić za nią, y bronić iey, daley nie widzę potrzeby.

